

KOONTIRAPORTTI KOAVA

– KIELITIETOISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN
ARVIOINTI VARHAISKASVATUKSESSA

1.10.–30.11.2021

KOONTIRAPORTTI

KOAVA – Kielitietoisen oppimisympäristön
arviointi varhaiskasvatuksessa
1.10.–30.11.2021

Toimitus:

Maria Tyrer, Heidi Harju-Luukkainen & Juli-Anna Aerila

Julkaisija:

Opettajankoulutuslaitos
Kasvatustieteiden tiedekunta
Turun yliopisto

Graafinen suunnittelu ja taitto:

Jappis Oy, Jani Peltonen

Kansi: Kuvapankki

ISBN (Turun yliopisto) 978-951-29-8927-0 (sähköinen)

Tämä raportti on luettavissa avoimena julkaisuna
Turun yliopiston sähköisissä julkaisuarkistoissa.
<https://utuvolter.fi>

**TURUN
YLIOPISTO**

Opettajankoulutuslaitos
Kasvatustieteiden tiedekunta
Turun yliopisto

KOONTIRAPORTTI

**KOAVA – Kielitietoisien oppimisympäristön
arviointi varhaiskasvatuksessa
1.10.–30.11.2021**

Tutkimus on tehty osana Opetushallituksen rahoittamaa ja Turun yliopiston koordinoimaa Opettaja tutkijana ja oman työnsä ja työyhteisönsä toimintakulttuurin kehittäjänä (5 op) -kurssia. Kurssi on osa VakMo - Monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien tukeminen varhaiskasvatuksessa -hanketta. Hankkeen vastuullinen johtaja on Juli-Anna Aerila. Kurssin tutkimusosuudesta vastaa professori Heidi Harju-Luukkainen.

Lisätietoja: hankekoordinaattori Maria Tyrer, maria.tyrer@utu.fi.

JOHDANTO

Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) edellyttää lasten kieli- ja kulttuuri-identiteettien tukemista ja kielitieteisen pedagogiikan toteuttamista. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävä onkin arvioida, millä tavoin päiväkodin tai varhaiskasvatusryhmän pedagoginen toiminta tukee lapsen kielellisten taitojen kehittymistä ja kokonaisvaltaista kasvua. Koontiraportissa kuvataan tiivistetysti KOAVA (Kielitieteisen oppimisympäristön arviointi varhaiskasvatuksessa) -tutkimusta, jonka tarkoituksena oli selvittää, millaista kielitietoista pedagogiikkaa varhaiskasvatuksen henkilöstö toteuttaa varhaiskasvatusryhmissä ja päiväkodeissa Suomessa. Tutkimusaineiston keruuseen käytettiin Turun yliopistossa kehitettyä Kielitieteisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa (KieliPeda) -työvälineen oppimisympäristöjen arviointia koskevaa lomaketta, jonka mukaisesti kielitietoista oppimisympäristöä tarkasteltiin niin henkilöstön toiminnan, fyysisen

oppimisympäristön kuin lapsen osallisuuden näkökulmista.

KOAVA – Kielitietoisien oppimisympäristön arviointi varhaiskasvatuksessa -tutkimukseen osallistui yhteensä 13 kuntaa, 47 päiväkotia, 82 ryhmää ja 239 henkilöstön jäsentä. Tutkimus on osa Turun yliopiston toteuttamaa VakMo (Monikielisten lasten kielitaidon sekä kieli- ja kulttuuri-identiteettien tukeminen varhaiskasvatuksessa) -hankkeen Opettaja tutkijana ja oman työnsä ja työyhteisönsä toimintakulttuurin kehittäjänä (5 op) -täydennyskoulutusopintojaksoa. Tutkimuksen aineistonkeruu kohdentui opintojaksolle osallistuneiden opiskelijoiden kotikuntiin, jotka olivat Espoo, Helsinki, Hyvinkää, Kajaani, Kauniainen, Kirkkonummi, Kotka, Loimaa, Loviisa, Turku, Uusikaupunki, Vantaa ja Vihti. Opiskelijat toteuttivat aineistonkeruun ryhmähaastatteluin ja analysoivat aineiston professori Heidi Harju-Luukkaisen ohjauksessa. Aineistonkeruu suoritettiin syksyllä 2021 ja aineiston analyysi keväällä 2022.

Tutkimuskysymykset

KOAVA-tutkimuksen tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

1. Kuinka henkilöstö toimii kielellisenä mallina, auttaa lasta laajentamaan sanavarantoaan ja mukauttaa puhettaan lapsen kielitasoon?
2. Kuinka henkilöstö luo vuorovaikutuksellisen ilmapiirin, joka on salliva, lasta kuuleva ja hyväksyvä?
3. Kuinka henkilöstö rohkaisee lasta käyttämään osaamiaan kieliä eri tilanteissa?
4. Kuinka lasten käyttämät kielet näkyvät kirjoissa, kuvissa, peleissä, leikeissä ja teksteissä?
5. Kuinka toimintaa eriytetään kielitaidon vahvistamiseksi esimerkiksi pienryhmätoiminnan ja lapsikohtaisen ohjauksen avulla?
6. Kuinka henkilöstö muokkaa oppimisympäristöä lasten tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaan kielitaidon kehittymisen näkökulmasta? Esimerkiksi havainnointi, kuvien käyttö?
7. Kuinka henkilöstö mahdollistaa yksittäisen lapsen kuulluksi tulemisen ja osallisuuden kaikkiin toimintoihin iästä, kielitaidon tasosta tai kielestä riippumatta?
8. Kuinka henkilöstö tukee aktiivisesti lapsen monikielisyyden kehittymistä yhdessä huoltajien kanssa?

Tutkimusaineisto kerättiin kuntien varhaiskasvatuksen opettajien toimesta

Tutkimuksen aineistonkeruu toteutettiin osana Opettaja tutkijana ja oman työnsä ja työyhteisönsä toimintakulttuurin kehittäjänä (5 op) -kurssia (3.9.–11.12.2021). Kursseille osallistui 26 varhaiskasvatuksen opettajaa eri puolilta Suomea. Opintojakson aikana opiskelijat perehtyivät tutkivaan opettajuuteen toteuttamalla monikielisyteen ja kulttuuriseen moninaisuuteen liittyvän KOAVA-haastattelututkimuksen tutustuttuaan ensin haastatteluun tutkimusmenetelmänä. Tutkimusprosessia ohjasi professori Heidi Harju-Luukkainen. Tutkimuksen toteuttamisen lisäksi kurssilaiset tutustuivat kieli- ja kulttuuritietoisien toimintakulttuurin kehittämiseen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon näkökulmasta, liittyen erityisesti kieleen, etnisyyteen ja katsomukseen. Haastattelut

toteutettiin 1.10.–30.11. välisenä aikana osallistujien työskentelykunnissa. Jokainen teki haastattelut työskentelykunnassaan huolehtien kaikista aineistonkeruuseen liittyvistä käytännön toimista, kuten tutkimuslupapyyntöistä, lomakkeiden keruusta ja tutkimuksen eettisyydestä kouluttajien ohjaamina ja valvonnassa. Tutkittavia kuntia oli 13 ja haastatteluja tehtiin 82. Osallistujat kirjasivat kunkin haastateltavan ryhmän kielitietoisien oppimisympäristön jo toimivat käytänteet ja kehittämiskohteet muistiin tutkimuskysymysten mukaisesti. Haastattelun jälkeen puhtaaksikirjoitetut muistiinpanot annettiin haastateltaville ryhmän kielitietoisien toiminnan kehittämistä ja myöhempää arviointia varten. Tällä tavalla varmistettiin, että haastattelut toimivat, kuten KieliPeda-työvälineen tavallinenkin

käyttö ryhmissä. Haastattelumuistiinpanot ovat tämän tutkimuksen aineistona.

Tutkimuksen aineistonkeruu suunniteltiin alkusyksystä 2021 yhdessä osallistujien kanssa professori Harju-Luukkaisen ohjauksessa. Osallistujat pääsivät vaikuttamaan taustakysymyksiin ja haastattelujen toteutuksen suunnitteluun. Haastatteluja harjoiteltiin etukäteen pienryhmissä. Harju-Luukkainen ohjasi osallistujia erityisesti tutkijan rooliin asettumisessa. Roolin harjoittelu oli osallistujien mielestä haastavaa ja mielenkiintoista, sillä suuri osa osallistujista työskentelee konsultioivissa työtehtävissä, joissa heidän tehtävänä on ohjata muita varhaiskasvatuksen työntekijöitä. Tutkija ei ohjaa eikä ota kantaa vastauksiin tai tarjoa ratkaisuja. Hänen tehtävänä on vain kirjata muistiin haastateltavien keskustelua. Tutkijoilla oli kuitenkin mahdollisuus sopia haastateltavan ryhmän kanssa uusi aika tutkimusosuuden jälkeen, jolloin he saattoivat omasta työroolistaan käsin yhdessä haastateltavan tiimin kanssa lähteä viemään eteenpäin haastattelussa esille tulleita kehittämisen kohtia.

Haastattelut suunniteltiin mimikoimaan Kie-

liPeda-työvälineen käyttöä, jossa tiimin jäsenet arvioivat KieliPeda-työvälineen lomakkeen 1 (Liite 1.) avulla kielitietoista oppimisympäristöään. Erona lomakkeen tavalliseen käyttöön oli se, että tutkimuksessa paikalla oli haastattelija (kurssin osallistuja), joka kävi lomakkeen väittämät läpi kysymysmuodossa, teki kirjaamisen tiimin jäsenten puolesta ja esitti etukäteen sovittuja tarkentavia kysymyksiä tarvittaessa. Aikaa haastatteluille varattiin 1–1,5 tuntia per ryhmä. Taustatietolomakkeen ja tutkimushaastattelun rungon ovat raportin liitteenä (Liite 2a ja 2b).

Aineiston analyysin lähtökohtana olivat toimivat ja kehittyvät kielitieteiset käytänteet

Aineisto analysoitiin laadullisilla menetelmillä keskittyen erityisesti teemoitteluun ja tyyppittelyyn. Laadullista analyysia tuettiin joillakin määrällisyyksillä. Aineiston analyysi noudattaa näin induktiivisen eli aineistolähtöisen sisällönanalyysin periaatteita (Elo & Kyngäs, 2008). Kysymysten analysointia varten osallistujat jakautuivat pienryhmiin (3–4 hlöä). Ryhmiä muodostettiin kahdeksan,

eli yksi ryhmä jokaista tutkimuskysymystä varten. Jokainen ryhmä tutustui ensin huolellisesti aineistoon lukien jokaisen 82 ryhmän vastauksen heille määrättyyn tutkimuskysymykseen. Sen jälkeen aineisto siirrettiin päiväkotij- ja ryhmäkohtaisesti Excel-taulukkoon käsittelyn helpottamiseksi. Anonymiteetin säilyttämiseksi vastuuopettaja antoi päiväkodeille ja ryhmille numero- ja kirjainkoodit.

Aineistoon tutustuttuaan ryhmät luokittelivat vastaukset kahteen kategoriaan: toimivat ja kehittyvät käytänteet. Tämän jälkeen pelkistetyiksi ilmaisuiksi koodatut vastaukset luettiin useampaan kertaan ja niistä poimittiin yleisimmin mainitut käytänteet kumpaankin kategoriaan. Tätä raporttia varten otettiin mukaan myös joitain yksittäisiä toimivia käytänteitä, mikä mahdollisti hyvien käytänteiden jakamisen valtakunnallisesti. Jokaisen tutkimuskysymyksen kohdalta toimiviksi käytänteiksi ja kehittämisen kohteiksi tuli myös samoja asioita, eli ryhmien välillä oli eroa siinä, mitkä kielitieteiset toimintatavat koettiin toimiviksi. Lopuksi vastaukset tiivistettiin kahteen diaan (toimivat käytänteet ja kehittämisen kohteet), joista koostettiin tämän raportin tulokset. Syvällisempää analyysia aineistosta tullaan tekemään myöhemmin tutkimusartikkelien muodossa.

Aineiston anonymiteetin säilyttämiseksi tässä raportissa on kerätty yhteen koko aineiston toimitukset ja kehittämisen kohteet, eikä eroja ryhmien välillä tuoda esiin. Tulosten luotettavuuteen saattaa vaikuttaa se, että eri ryhmät analysoivat yksittäiset kysymykset ja tutkijoilla oli vain vähän kokemusta aineistolähtöisestä analyysistä. Jokainen haastateltava ryhmä arvioi kielitietoista toimintaansa kunkin kysymyksen kohdalla myös numeerisesti asteikolla 1–3 (1: toteutuu hyvin, 2: jonkin verran kehitettävää ja 3: paljon kehitettävää). Numeeristen arviointien tulokset esitetään taulukossa.

Tutkimukseen osallistuneet varhaiskasvatuksen työntekijät työskentelivät lähes poikkeuksetta monikielisissä ryhmissä

Tutkimukseen osallistuneet varhaiskasvatuksen työntekijät työskentelivät lapsiryhmissä, joissa lapset olivat 1–7-vuotiaita ja joissa oli keskimäärin 45,8 prosenttia monikielisiä lapsia, vaihteluvälillä 4–100 %. Työntekijöiden koulutustausta vaihteli niin, että tyypillisimmin he olivat suorittaneet sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon (39 %) tai kasvatus-

ohjausalan perustutkinnon (21 %). Lisäksi mukana oli sosionomeja (18 %) sekä kasvatustieteen kandidaatin (14 %) ja kasvatustieteen maisterin tutkinnon suorittaneita (2 %). Muu koulutus -kohtaan vastasi 6 prosenttia vastaajista. Muut koulutukset olivat muun muassa lukiokoulutus, musiikkipedagogi, datanomi, viittomakielen ohjaaja ja filosofian maisteri. Vastajat olivat keskimääriin 44-vuotiaita, vaihteluvälillä 19–67 vuotta. Työkokemusta heillä oli keskimäärin 13,5 vuotta, vaihteluvälillä 0–44 vuotta.

Kielet, joita tutkimukseen osallistuneiden varhaiskasvatuksen työntekijöiden päiväkodeissa käytettiin, olivat suomi (98 %), englanti (75 %) ja ruotsi (9 %) sekä muut kielet (8 %). Muut kielet, joita päiväkodista ja ryhmästä riippuen hyödynnettiin, olivat albania, arabia, espanja, farsi, kurdi, mandinka, ranska, saksa, venäjä ja viro. Lisäksi käytettiin viittomakieltä ja tukiviittomia.

KieliPeda-työväline on käytössä lähes kaikissa tutkimuskunnissa

Suurimmassa osassa kunnista KieliPeda-työväline oli otettu käyttöön keväällä 2021 (33 %) tai

syksyllä 2021 (41 %). Osassa käyttöönotto oli suunniteltu alkamaan keväällä 2022. Kahdessa tutkittavassa kunnassa KieliPeda-työväline ei ollut virallisesti vielä käytössä. Suurimmalle osalle vastaajista (51 %) KieliPeda-työväline olikin osittain tai erittäin tuttu (8 %). Huomionarvoista on, että yli kolmasosa tutkimukseen osallistuneista kertoi, että työväline ei ollut heille ollenkaan tuttu. Lastenhoitajat raportoivat opettajia useammin, etteivät he olleet ennen kuulleet KieliPeda-työvälineestä. Osana kurssia toteutettiin myös laajempi kysely KieliPeda-työvälineen käyttöönotosta, jonka tulokset olivat KOAVA-tutkimuksen kanssa samansuuntaiset (ks. s. 11).

Koulutusta työvälineen käyttöönottoon oli saanut 39 % (n. 107) vastaajista. Koulutusta oli järjestetty monin eri tavoin: kunnan sisäisenä koulutuksena, päiväkodin omana koulutuksena ja verkkokoulutuksena, joka tapahtui osallistumalla Turun yliopiston järjestämään käyttöönottokoulutukseen tai tutustumalla käyttöönottokoulutusvideoon. Lisäksi materiaaliin oli tutustuttu itsenäisesti tai kunnan S2-opettajan avustuksella.

KIELIPEDA-TYÖVÄLINE ON OTETTU LAAJASTI KÄYTTÖÖN KUNNISSA

– Käyttäjensä mukaan KieliPeda on tarpeellinen ja hyödyllinen työväline kielitietoisen toimintakulttuurin kehittämisessä (2022)

Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa (KieliPeda) -työvälineen käyttöönotto kunnissa (2021) -kyselyn tarkoituksena oli selvittää, kuinka laajasti KieliPeda-työväline on Opetushallituksen REIMARI-verkostoon kuuluvissa kunnissa otettu käyttöön. Lisäksi selvitettiin, millaisia päätöksiä ja toimenpiteitä kunnissa on tehty KieliPeda-työvälineen käyttöönotosta sekä miten KieliPeda-työvälineen käyttöä on tuettu esimerkiksi koulutusten ja perehdytyksen kautta. Noin kaksi kolmasosa (n=41) Reimari-verkostoon kuuluvista kunnista vastasi kyselyyn.

Kyselyn tulokset osoittavat, että noin 95 % REIMARI-kunnista on ottanut KieliPeda-työvälineen käyttöön kokonaan tai osittain. Selvitykseen osallistuneiden kuntien vastauksista kävi ilmi, että KieliPeda-työvälineen käyttöönoton päätöksissä oli vaihtelua siinä, mikä taho käyttöönotosta päätti ja oliko käyttöönotto velvoittavaa, suosittelavaa vai henkilökohtainen rat-

kaisu. Lisäksi tuli esille eroavaisuuksia siinä, mille kohderyhmälle KieliPedan käyttö suunnattiin ja kuka sitä käyttää sekä millaisiin toimenpiteisiin sen käyttöä kunnassa tuetaan. Suurimmassa osassa kunnista oli järjestetty KieliPeda-työvälineen käyttämisestä koulutusta tai sen järjestämistä oli suunniteltu. Kielitietoisen pedagogiikan kehittämisessä koulutusta pidettiin tärkeänä. Tämä tulos vastaa aikaisempia tuloksia, joiden mukaan koulutus on keskeinen tekijä henkilöstön kielitietoisen pedagogiikan kehittämisessä (Vaarala, Riuttanen, Kyckling & Karppinen 2021).

KieliPeda-työvälineen käyttöönottoa koskevien tulosten lisäksi REIMARI-verkosto painotti varhaiskasvatuksen resursoinnin (henkilöstö- ja työnjakoresurssit, lapselle kohdennettu lisäopetus) merkitystä kielitietoisten tavoitteiden toteutumisessa. Tulos on aikaisempien selvitysten mukainen: varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen tulee kunnissa taata riittävä ja osaava resurssi suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen ja

monikielisyyssiantuntijuuteen (Tainio & Kallioniemi 2019). KieliPeda-työvälineen käyttöönoton selvittämisen tulosten rinnalla kyselyvastaukset herättivät kysymyksen siitä, onko kielitietoisuus käsitteenä vielä epäselvä.

Seuraavassa poiminta kyselyyn osallistuneiden kommentteista: ”KieliPeda on erittäin hyvä ja vasuun pohjautuva työväline, joka on huomattu hyödylliseksi jo nyt välineen käyttöönoton alkuvaiheessa. Tuo esille jo hyvin toimivat käytänteet ja mahdolliset kehittämisen kohteet yksiköissä. Hoksauttava työväline.”

Lähteet

Harju-Luukkainen, H., Gyekye, M., Thurin, N., Kekki, N. & Tyrer, M. 2020. *Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa (KieliPeda) -työväline*. Turun yliopisto, Turku. Saatavilla: www.utu.fi/kielu.
Tainio, L. & Kallioniemi, A. (toim.) 2019. *Koulujen monet kielet ja uskonnot. Selvitys vähemmistöäidinkielten ja uskontojen sekä*

suomi ja ruotsi toisena kielenä -opetuksen tilanteesta eri koulutusasteilla. Saatavilla: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161302>

Vaarala, H., Riuttanen, S., Kyckling, E. & Karppinen, S. (2021). *Kielivaranto. Nyt! Monikielisyys vahvuudeksi -selvityksen (2017) seuranta*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Saatavilla: https://www.jyu.fi/hytk/fi/laitokset/solki/tutkimus/julkaisut/pdf-julkaisut/kielivaranto-nyt-_julkaisu_sivuittain-1.pdf

Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa (KieliPeda) -työvälineen käyttöönotto kunnissa (2021) –kysely on osa Opettaja tutkijana ja oman työnsä ja työyhteisönsä toimintakulttuurin kehittäjänä -opintojaksoa, joka toteutui Turun yliopiston VakMo-hankkeen täydennyskoulutuksena ja Opetushallituksen rahoittamana.

Monikielisyden näkyväksi tekeminen on keskeinen kehittämiskohde

Haastatteluissa ryhmät arvioivat kielitietoista toimintaansa sanallisen arvioinnin lisäksi myös numeerisella asteikolla 1–3 (1: toteutuu hyvin, 2: jonkin verran kehitettävää ja 3: paljon kehitettävää). Analyysivaiheessa oli kuitenkin tarpeen kehittää hienojakoisempi arviointiasteikko tulosten esittämistä varten (7 tasoa vaihteluvälillä toteutuu erinomaisesti–huomattavan paljon kehitettävää). Alla olevasta taulukosta (Taulukko 1.) näkyy, minkä tasoiseksi henkilöstö arvioi oman kielitietoisien toimintansa ja miten itsearviointit jakautuivat ryhmien välillä.

Kaiken kaikkiaan kielitietoinen toiminta toteutui hyvin (keskiarvo 1,8). Tulos on yhdenmukainen muiden Suomessa toteutettujen tutkimusten kanssa (ks. Honko & Mustonen, 2020; OKM, 2022). Henkilöstön itsearvioinnin mukaan parhaiten toteutui vuorovaikutukselli-

sen ilmapiirin luominen, joka on salliva, lasta kuuleva ja hyväksyvä: yli puolet ryhmistä (n=50) koki tämän toteutuvan hyvin, noin neljäsosa ryhmistä (n=22) koki asiassa olevan hieman kehitettävää ja vain yksi ryhmä koki asiassa olevan paljon kehitettävää.

Tulokset osoittavat, että monikielisyden näkyväksi tekeminen on päälimmäinen kehityskohde tutkittavissa kunnissa. Kuten taulukosta voidaan nähdä, eniten kehittämistä henkilöstön mukaan vaati lasten käyttämien kielten näkyminen kirjoissa, kuvissa, peleissä, leikeissä ja teksteissä. Tämän koki toimivaksi vain viisi ryhmää koko aineistosta. Kolmasosa ryhmistä (n=28) arvioi asiassa olevan hieman kehitettävää ja puolet ryhmistä (n=40) arvioi asiassa olevan paljon kehitettävää. Tuloksista voidaan päätellä, että monikielisyttä tukevaa materiaalia olisi hyvä kehittää päiväkodin monikielisen pedagogiikan tueksi.

Taulukko 1. KOAVA – Kielitietoisien oppimisympäristön arviointi varhaiskasvatuksessa: numeeriset itsearviointit.

	Henkilöstön toiminta			Oppimisympäristö			Lapsen osallisuus	
Vas- tausten jakautu- minen asteikolla 1–3	1. kuinka te toimitte kielellisenä mallina, autatte lasta laajentamaan sanavarant- toaan ja mukautatte puhetta lapsen kielita- soon?	2. kuinka te luotte vuoro- vaikutukselli- sen ilmapiirin, joka on salliva, lasta kuuleva ja hyväksyvä?	3. kuinka te rohkaisette las- ta käyttämään osaamia kieliä eri tilan- teissa?	4. kuinka lasten käyttämät kielet näkyvät teillä kirjoissa, kuvissa, peleis- sä, leikeissä ja teksteissä?	5. kuinka toimin- taa eriytetään kielitaidon vahvistamiseksi? Esimerkiksi pien- ryhmätoiminnan ja lapsikohtai- sen ohjauksen avulla?	6. kuinka muok- kaatte oppi- misympäristöä lasten tarpeiden ja mielenkiin- nonkohteiden mukaan kielitai- don kehittämisen näkökulmasta? Esimerkiksi havainnointi, kuvien käyttö?	7. kuinka te mahdollistatte yksittäisen lapsen kuulluksi tulemisen ja osallisuuden kaikkiin toi- mintoihin iästä, kielitaidon ta- sosta tai kielestä riippumatta?	8. kuinka te tuette aktiivi- sesti lapsen mo- nikielisuuden kehittämistä yhdessä huolta- jien kanssa?
1	42	50	17	5	22	17	30	10
1,5	3	2	1		3		2	
2	26	22	38	28	40	52	39	44
2,5			2					2
3	3	1	16	40	7	1	1	14
tyhjä	8	7	8	9	10	12	10	12
yht.	82	82	82	82	82	82	82	82
keskiarvo	1,5	1,3	2	2,5	1,8	1,8	1,6	2,1
Sana- arvio	Toteutuu todella hyvin	Toteutuu todella hyvin	Hieman kehitettävää	Paljon kehitettävää	Toteutuu hyvin	Toteutuu hyvin	Toteutuu hyvin	Hieman kehitettävää

Asteikko: 1,0–1,2 Toteutuu erinomaisesti; 1,3–1,5 Toteutuu todella hyvin; 1,6–1,8 Toteutuu hyvin; 1,9–2,1 Hieman kehitettävää; 2,2–2,4 Kohtalaisesti kehitettävää; 2,5–2,7 Paljon kehitettävää; 2,8–3,0 Huomattavan paljon kehitettävää.

KIELITIETOISEN OPPIMISYMPÄRISTÖN ARVIOINTI

1. Kielellisenä mallina toimiminen, lasten sanavaraston laajentaminen ja puheen mukauttaminen lapsen kielitasoon

Joistakin kehityskohteista huolimatta tämän osaluokan nähtiin toteutuvan todella hyvin. Haastateltavat kuvasivat monia erilaisia hyviä tapoja, joiden avulla he toimivat hyvinä kielellisinä mallina, auttavat lasta laajentamaan sanavarastoaan ja mukauttavat puhettaan lapsen kielitaidon tasoon. Hyvänä tukena verbaalisen kielen rinnalla nähtiin kuvien käyttö, tukiviittomat ja pikapiirtäminen. Toimivana keinona nähtiin myös selkeä ja rauhallinen puhetapa, kielellisesti tarkat ilmaisut, hyvän yleiskielen käyttäminen sekä selkeä artikulaatio.

Ohjeita annettaessa tärkeänä koettiin selkeys ja ohjeen pilkkominen tarvittaessa. Myös puheen mallintaminen ja lapsen puheen toistaminen kieliopillisesti oikein nähtiin hyvinä keinoina. Vastauksissa korostui vuorovaikutuksen, läsnäolon ja lapsen tasolle menemisen tärkeys. Myös

erilaisten materiaalien ja sovellusten käyttö tuotiin esille sanavaraston kartuttamiseksi. Esimerkkeinä materiaaleista olivat Roihuset, Lukulumo, Alias, Kili-kerho, Kielinuppu-laulut, laulut, lorut ja lukeminen.

Vaikka kuvien käyttö puheen tukena oli selvästi jo toimiva keino, koettiin sen suhteen myös kehittämisen tarvetta. Kuvia toivottiin lisää eri tilanteisiin. Lisäksi kuvien käytettävyyttä ja niihin liittyvää pedagogiikkaa toivottiin kehitettävän. Haastateltavien mukaan kuvien käyttöä tehostavat kokemus ja suunnitelmallisuus.

Kiire ja ajan puute koettiin suurena haasteena lapsen kohtaamiselle ja henkilökohtaisen tuen mahdollistamiselle sekä toiminnan suunnittelulle. Näiden rinnalla kaivattiin arvokeskustelua, jonka pohjalta nähtäisiin, mikä on tärkeää ja mihin asioihin aikaa tulee käyttää.

2. Vuorovaikutuksellisen, sallivan, lasta kuulevan ja hyväksyvän ilmapiirin luominen

Suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, että lapsen kuuleminen ja kohtaaminen yksilönä toi-

mii hyvin. Maskien käytön myötä oli kiinnitetty aiempaa enemmän huomiota puheen selkeyteen ja siihen liittyen myös äänen sävyn ja kehonkielen merkitykseen. Aikuisen rauhallisen puhettavan nähtiin rauhoittavan ryhmän ilmapiiriä. Toimivana keinona koettiin lapsen rohkaiseminen vuorovaikutukseen, jota myös aikuinen ylläpitää tarvittaessa lasta kannatellen. (Ks. myös Mary & Young, 2021.) Pienryhmätoiminnan merkitystä korostettiin. Pienryhmätoiminnassa aikuisen läsnäolo ja aloitteisiin vastaaminen lisääntyy ja lapsi tuntee osallisuutta ja vuorovaikutuksessa oppimisen mahdollistuu.

Vuorovaikutuksellisen ilmapiirin luomisessa merkityksellisenä nähtiin se, että lasten äidinkieliä arvostetaan ja ne saavat kuulua toiminnassa. Haastateltavien mielestä oli tärkeää, että jokaista arvostetaan, ollaan avoimia ja suhtaudutaan positiivisesti sekä rohkaisevasti kaikkia kohtaan. Jokainen lapsi saa olla ryhmässä sellainen kuin on. Lisäksi lapsia rohkaistaan ilmaisemaan tunteitaan ja kaikki tunteet sallitaan.

Haastateltavat korostivat, että vaikka arki on hektistä, tulisi osata olla aidosti läsnä meneillään

olevassa vuorovaikutustilanteessa. Leikille on annettava riittävästi aikaa ja aikuisen tulisi osallistua enemmän lasten leikkiin. Vastauksissa toistui lisäresurssien tarve arjen pyörittämisen tueksi. Vastajat olivat sitä mieltä, että toimintaa tulisi toteuttaa nykyistä enemmän pienryhmissä ja havainnollistavan materiaalin (esim. kuvien) käyttöä arjen eri tilanteissa tulisi lisätä. Tämä parantaisi entisestään vuorovaikutuksellista ilmapiiriä, jossa jokainen lapsi kokee tulevansa kuulluksi.

3 ■ Lasten rohkaiseminen käyttämään osaamistaan kieliä eri tilanteissa

Toimivaksi keinoksi koettiin se, että aloitus- ja vasu-keskusteluissa otetaan puheeksi perheen käyttämät kielet ja huoltajia kannustetaan käyttämään omaa äidinkieltään tai -kieliään kotona. Tässä työssä monissa kunnissa hyödynnettiin KieliPeda-työvälineen osiota 2: Monikielisen lapsen kielimaailman tarkastelu. Lasten omien kielten käytön rohkaisemiseksi koettiin tärkeänä se, että huomioidaan lapsiryhmässä läsnäolevat kielet toivotuksin, fraasein ja pienin arkisin sanoin. Lisäksi käytetään lapsen arkea tukevia ja lohdutusta antavia sanoja (esim.

eräissä kunnassa käytetään ”lapsen omat sanat” -lomaketta). Lisäksi erikielisiä lauluja, lastenkirjoja ja laskemista eri kielillä pidettiin tärkeänä. Lukuluomo-palvelu oli käytössä joissakin kunnissa.

Vastajien mukaan lasten omien kielten käyttöä tuki moninaisuutta kunnioittava, rohkaiseva ja myönteinen ilmapiiri, jossa lapsella on halutessaan mahdollisuus käyttää osaamiaan kieliä. Tästä hyvänä esimerkkinä oli lasten rohkaiseminen nimeämään asioita omalla äidinkielellään ja toimimaan halutessaan oman äidinkielenäsi asiantuntijana. Lapsilla nähtiin olevan mahdollisuus käyttää osaamiaan kieliä leikissä. Lisäksi henkilöstön monikielisyttä hyödynnettiin huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä ja lapsiryhmissä esimerkiksi lukuhetkissä. Tämän koettiin osaltaan rohkaisevan lapsia käyttämään osaamiaan kieliä eri tilanteissa.

Vahvaksi kehittämiskohteeksi osoittautui lasten osaamien kielten näkyväksi tekeminen ja niiden hyödyntäminen arjessa. Kehittämisen tueksi vastauksissa nimettiin esimerkiksi pienryhmätöiden sisällön kehittäminen kielitietoisuuden näkökulmasta. Lisäksi henkilöstö toivoi enemmän tukea S2- tai kieku -opettajalta sekä mah-

dollisuutta omakieliohjaajiin. Myös materiaalia ja tietotaidon jalkauttamista arkeen toivottiin ja aikuisille lisää rohkeutta eri kielten käyttöön.

Kehityskohteena lasten omien kielten käytön rohkaisuun nähtiin myös huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen. Osassa kunnista oli kehitetty uusia yhteistyömuotoja (esim. monikielisen materiaalin tuominen kotoa, vanhemmat lukemaan äänisatuja omalla kielellä), minkä nähtiin rohkaisevan lapsia käyttämään osaamiaan kieliä eri tilanteissa.

4 ■ Lasten käyttämien kielten näkyminen kirjoissa, kuvissa, peleissä, leikeissä ja teksteissä

Parhaimmillaan vastauksissa kaikille kielille annettiin tilaa ja mahdollisuuksia näkyä kaikessa arjen toiminnassa ja vuorovaikutuksessa, mutta kolmasosassa vastauksista lasten käyttämät kielet näkyivät hyvin vähän tai eivät lainkaan. Kielet näkyivät kirjallisuudessa. Kirjallisuus koettiinkin luontevaksi tavaksi tehdä kieliä näkyviksi. Yhteenvedona voitaneen todeta, että päiväkotiryhmissä tiedostetaan lasten kielten näkyvän varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä olevan tärkeää.

Kehittämiskohteena tuli esiin huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Kaivattiin esimerkiksi keinoja ottaa huoltajat mukaan kielten näkyvyyttä vahvistavan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Koska lasten käyttämien kielten näkyminen peleissä, leluissa ja ulkotiloissa oli vähäistä, tarvitaan laajempaa ymmärrystä kielitieteisestä pedagogiikasta ja oppimisympäristöistä. Kielten moninaisuus näkyy ja kuuluu eniten lasten keskinäisissä leikeissä.

Lisäkoulutuksella voitaisiin vahvistaa henkilöstön kielitieteisen pedagogiikan toteutumista. Useissa ryhmissä lasten käyttämien kielten tukeamiseen käytetään maksullista tablet-sovellusta, joka asettaa varhaiskasvatuksessa olevat lapset eriarvoiseen tilanteeseen. Monikielisten materiaalien kehittämiseksi nähtiin tarvetta, jotta lasten käyttämät kielet voisivat näkyä paremmin kirjoissa, kuvissa, leikeissä ja teksteissä.

5. Toiminnan eriyttäminen kielitaidon vahvistamiseksi

Useimmissa tutkimukseen osallistuneista ryhmistä toimitaan vähintään kerran viikossa pienryhmissä.

Ryhmiiin jakaminen perustui kuitenkin useammin lasten ikään ja tarpeisiin sekä kaverisuhteisiin tai ryhmän hallintaan liittyviin asioihin kuin pelkästään kieleen. Ryhmiä jaettiin kielitaitotason perusteella esimerkiksi silloin, kun luetaan kirjoja, opetellaan sanastoa, tehdään teatteria tai suujumpaa. Aikuiset saattoivat myös määrätä kieliparit retkillä ja leikeissä.

Vastauksista näkyi, että kirjojen lukemishetkillä ryhmiä oli muodostettu lasten kielitaidon mukaan, jotta voidaan valita heidän tasolleen sopiva kirja. Monet vastaajat pitivät tärkeänä aikuisen roolia leikeissä. Myös ruokailu nähtiin kielen tukeamisen hetkenä. Kielitaidon vahvistamisen tukena nähtiin kahdenkeskiset hetket aikuisen kanssa (pelihetket, leikki, kielipelit), perushoitotilanteet sekä pienryhmien sisällä ohjeiden ymmärtämisessä auttaminen. Vastauksissa oli myös ryhmiä, joissa eriyttämistä ei toteuteta.

Kehittämiskohteita kysyttäessä suurimmaksi kehittämisen kohteeksi osoittautuivat erilaiset eriyttämisen menetelmät. Toiseksi eniten mainittu kehityskohde oli resurssit ja aika. Eri ryhmillä oli suunnitelmassa kehittää kielikaveritoimintaa ja ku-

vatukea, selkeyttää ikärakennetta, lisätä erilaisten materiaalien käyttöä, kuten Lukulumo, Roihukset ja erilaiset pelit sekä lisätä lukuhetkiä, läsnäoloa ja havainnointia.

Puolet haastatelluista ryhmistä arvioi, että heillä on jonkin verran kehitettävää tässä asiassa. Noin neljäsosa ryhmistä arvioi, että eriyttämiseen liittyvät asiat toteutuvat hyvin. Muutama ryhmä arvioi heillä olevan vielä paljon kehitettävää. Suurin osa vastaajista koki pienryhmätoiminnan tukevan suomen kielen oppimista, vaikka kieli ei välttämättä ollut pienryhmien jakamisperusteena.

6. Oppimisympäristön muokkaaminen lasten tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaan kielitaidon kehittämisen näkökulmasta

Haastattelujen mukaan monissa ryhmissä toimii kuvatuon käyttö, leikinvalintataulun käyttö ja lasten mielenkiinnon kohteiden ja tarpeiden huomioon ottaminen. Kuvatukea käytettiin ryhmissä eniten arjen tilanteissa, leikkitalanteissa ja lelulähtöisissä, tunnekasvatuksessa ja oman toiminnan

ohjauksessa. Lapsille tehdään kuvia myös henkilökohtaisten tarpeiden mukaan. Pikapiirtäminen ja tukiviittomat oli mainittu käytettyinä menetiminä yksittäisissä ryhmissä.

Oppimisympäristöä muokattiin monessa ryhmässä lasten mielenkiinnon kohteiden, toiveiden ja tarpeiden havainnoinnin pohjalta. Useassa ryhmässä osallisuutta oppimisympäristön muokkaamisessa toteutettiin lasten kokousten ja haastattelujen avulla. Lasten tarpeita oli havainnoitu ja otettu huomioon esimerkiksi valitsemalla ruokailussa istumapaikat tukemaan keskustelua.

Leikin ja oppimisympäristön kehittäminen koettiin merkitykselliseksi. Leikkiä oli tuettu ja kuvitettu ja lasten kiinnostuksen kohteita ja tarpeita otettiin monin tavoin huomioon monissa ryhmissä. Hyvänä esimerkkinä oli liikennemaailman rakentaminen lasten kiinnostuksen pohjalta ja kauppa-/kyläleikki kielitaidon kehittymistä tukevaksi. Aikuisen osallistuminen lasten leikkeihin otettiin esiin muutamassa ryhmässä, ja toisaalta se nähtiin myös kehittämiskohteena joissain ryhmissä.

Kehittämistä koettiin olevan lasten havainnoinnissa, kuvatuun käytön tehostamisessa ja lasten

osallisuuden tukemisessa oppimisympäristön kehittämiseksi. Esimerkkeinä kuvatuun käytön tehostamiseen ja lisäämiseen liittyen mainittiin ulkoleikkikuvat, kaulanauhakuvat, pukemiskuvat, lisää kuvia leikkeihin, kuvitettuja lauluja seinälle ja leikinvalintataulun käyttäminen. Kuvatuun suunnitelmallisuutta, tarkoituksenmukaisuutta ja selkeyttä haluttiin myös kehittää. Esimerkiksi lasten osallisuutta oppimisympäristön kehittämisessä haluttiin lisätä leikki-ideoita kehittävien lasten palaverien avulla.

Oppimisympäristöjen kehittämiseen ja lasten aloitteiden huomioon ottamiseen toivottiin muutamissa ryhmissä enemmän aikaa ja resursseja, esimerkiksi lisää rahaa materiaalihankintoihin. Ryhmistä tuli yksittäisiä ideoita oppimisympäristön kehittämiseen liittyen, esimerkiksi kirjoja enemmän esille, monikielisiä kirjoja esille, jakotiloja lisää, leikkipajatoimintaa, draaman ja käsinukkien käyttö ja rauhallisen lukunurkkauksen rakentaminen. Yhdessä ryhmässä haluttiin kehittää oppimisympäristöä rakentamalla satumaailmaa ryhmässä käsiteltyjen kirjojen ja teemojen pohjalta.

7 ■ Yksittäisen lapsen kuulluksi tulemisen ja osallisuuden mahdollistaminen kaikkiin toimintoihin iästä, kielitaidon tasosta tai kielestä riippumatta

Vastauksissaan henkilöstö korosti sensitiivisyyttä, läsnäoloa ja lapsen tasolle menemistä, jotta yksittäisten lasten kuulluksi tuleminen ja osallisuus kaikkiin toimintoihin iästä, kielitaidon tasosta tai kielestä riippumatta tulee mahdolliseksi. Henkilöstölle oli tärkeää turvallisen ja kannustavan ilmapiirin luominen sekä kaikkien lasten, myös ujojen ja arkojen, huomioiminen.

Konkreettisina keinoina nähtiin lasten oman äidinkielen sanojen käyttäminen, erilaiset äänestykset sanatonta viestintää tai välineitä hyödyntäen (kuvat, peukut ym.), kannustava ja positiivinen vuorovaikutus, kuvien käyttö, sanoittaminen, huomion ja sylin tarjoaminen ja eleiden lukeminen. Lisäksi haastateltavat mainitsivat osallisuutta tukevana leikkiryhmät, kommunikointitaulut, kohtaamisen ja kuuntelemisen, ohjeiden pilkkomisen, ymmärtämisen varmistamisen, ilmapiiriin panostamisen ja yksilöllisen ohjaamisen.

Osassa ryhmistä oli käytössä Google-kääntäjä

ja kännykkä kuvien näyttämistä varten. Hyvinä keinoina osallisuuden lisäämiseen koettiin myös vuorovaikutteinen sadun lukeminen, esimerkiksi näyttäminen, kiireettömyys, kahdenkeskiset keskustelut ja aikuisen osallistuminen leikkiin. Tärkeänä pidettiin yhdessä toimimista, vuorovai-
kutusaloitteisiin vastaamista, toisen auttamista, konkreettista näyttämistä, kädestä pitäen ohjaamista, huomion kiinnittämistä omaan ilmaisuun ja selkeyteen ja yksilöllisten tarpeiden huomiointia. Kaikki lapset nähdään omina yksilöinä muutenkin kuin vain yhden ominaisuuden (kielen oppimisen) näkökulmasta. Henkilöstö käytti osallisuuden lisäämiseen myös tukiviittomia, rohkaisua, eleitä, ilmeitä, kosketusta, toistoa ja äidinkielen työntekijän hyödyntämistä tulkkina. Osassa ryhmistä oli käytössä päiväjärjestys kuvina ja lapsia osallistettiin aluksi leikkeihin, joissa ei tarvita kieltä, esimerkiksi hippaan. Tärkeäksi koettiin myös turvallisuuden tunteeseen panostaminen.

Jotta osallisuus tulisi vielä paremmin huomioon otetuksi vastaajat pohtivat keinona kuvien käytön lisäämistä ja monipuolistamista. Tärkeänä pidettiin lasten kotikielten näkymistä ja kuulu-

mista oppimisympäristössä. Lasten osallisuutta lukuhetkissä haluttiin kehittää. Lisäksi haluttiin lisätä pienryhmätoimintaa osallisuuden toteutumiseksi. Henkilöstö toivoi lisäkoulutusta kuvien monipuolisesta käytöstä, kieli- ja kulttuuri-identiteettien tukemisesta sekä lukemisesta ja kirjallisuuden hyödyntämisestä kielikasvatuksessa. Lisäksi toivottiin lisäresurssia pienryhmätoiminnan mahdollistamiseen ja kehittämiseen.

Lasten monikielisyden aktiivinen tukeminen yhdessä huoltajien kanssa

Vastauksissa monikielisyden tukemisen tärkeys tunnistettiin ja huoltajia kannustettiin käyttämään omaa kieltään. Kasvattajat antoivat vinkkejä huoltajille kotikielen ja suomen kielen tukemiseen. Tärkeäksi koettiin luottamuksellisen suhteen luominen huoltajiin. Heidän toiveidensa huomioon ottaminen koettiin toimivaksi keinoksi lasten monikielisyden kehittymisen tukemisessa.

Konkreettisina keinoina nähtiin KieliPeda-työvälineen käyttö yhdessä huoltajien kanssa, tulkin käyttö vasukeskustelussa; monikielisen kirjaston palveluista, hyvistä suomenkielisistä lastenohjel-

mista ja esimerkiksi Kielinupun lauluista tiedottaminen. Huoltajilta kysyttiin oman äidinkielen sanoja, ja päiväkodissa opetelluista sanoista tehtiin lista, jonka avulla niitä voitiin harjoitella omalla äidinkielellä kotona. Huoltajia kannustettiin lukemaan omalla äidinkielellään kirjoja lapsille. Henkilöstö keskusteli huoltajien kanssa kielen kehityksestä yleisesti.

Tärkeänä pidettiin myönteistä asennetta lasten puhumia kieliä kohtaan ja perheiden kannustamista oman kielensä käyttämiseen. Lisäksi henkilöstöltä odotettiin monikielisyden ymmärtämistä osana lapsen identiteettiä. Perheitä kannustettiin katsomaan sama lastenohjelma omalla äidinkielellä ja suomeksi. Myös lämmintä ja luottamuksellista ilmapiiriä sekä tiimin hyvää yhteistyötä korostettiin. Huoltajilta pyydettiin omankielisiä lauluja, leikkejä, tervehdyksiä ynnä muuta tuotavaksi päiväkotiin. Joissain ryhmissä oli lainattu omankielisiä kirjoja päiväkodilta kotiin.

Vastauksissa kaivattiin lisää tietoa ja konkreettisia työvälineitä siihen, miten monikielisyttä tuetaan yhdessä huoltajien kanssa.

Keinoina mainittiin esimerkiksi erilaisten valmiiden materiaalien jakaminen ja pedagogisen toiminnan näkyväksi tekeminen. Konkreettisia tapoja olivat esimerkiksi omakielisen kirjallisuuden hylly, josta huoltajat saavat lainata kirjoja kotiin; huoltajien kutsuminen päiväkotiin lukemaan tai laulamaan omalla kielellään; erilaisten juhlien järjestäminen, joihin kutsutaan huoltajat mukaan ja monikielisuuden huomioon ottaminen vanhempainilloissa. Kehittämisen kohteena tuotiin esiin rauhallisten keskustelutilanteiden järjestäminen vanhempien kanssa. Henkilöstö haluaisi kehittää monikielisuuden tukemista myös saman sadun eri kielillä lukemisella sekä lähettämällä kotiin kuvitettuja lauluja, joiden avulla lauluja olisi mahdollista laulaa myös omalla äidinkielellä. Huoltajilta toivottiin lisää oman kieli- ja kulttuuritaustan jakamista esimerkiksi kuvin ja videoin. Lisäksi tervehdysten näkymistä eri kielillä haluttiin lisätä. Yhdessä ryhmässä korostettiin avointa keskustelua siitä, että unohdettaisiin yleistyksyet ja muistettaisiin, että jokaisessa kulttuurissa on monenlaisia ihmisiä, tapoja ja asioita.

YHTEENVETO

Tutkimuksessa kielitietoisia toimintatapoja tarkasteltiin henkilöstön toiminnan, oppimisympäristön ja lapsen osallisuuden näkökulmista. Numeerisesti vastaajat arvioivat henkilöstön kielitietoisien toiminnan vahvimaksi osa-alueeksi (1,6: toteutuu hyvin), toiseksi parhaiten henkilöstö arvioi toteutuvan lapsen osallisuuden (1,9: hieman kehitettävää). Numeerisesti arvioituna oppimisympäristö vaati henkilöstön mielestä eniten kehittämistä (2,0: hieman kehitettävää). Kaikkien kysymysten osalta eniten kehittämistä vaativat henkilöstön mukaan lasten käyttämien kielten näkyminen kirjoissa, kuvissa, peleissä, leikeissä ja teksteissä (2,5: paljon kehitettävää), lasten monikielisuuden tukeminen yhdessä huoltajien kanssa (2,1: hieman kehitettävää) sekä lasten rohkaiseminen käyttämään osaamistaan kieliä eri tilanteissa (2,0: hieman kehitettävää).

Henkilöstön itsearvioitujen mukaan kielitietoinen toiminta toteutui varhaiskasvatuksessa keskimäärin hyvin (1,8: toteutuu hyvin). Toivimmaksi kielitietoisien pedagogiikan käytänteeksi osoittautui vuorovaikutuksellisen ilmapiirin luo-

minen. Tämä tarkoitti vastaajien mukaan sallivaa, lasta kuulevaa ja hyväksyvää (1,3: toteutuu todella hyvin) ilmapiiriä sekä kielellisenä mallina toimimista, sanavaraston laajentamista ja puheen mukauttamista lapsen kielitasoon (1,5: toteutuu todella hyvin).

Taustatietojen valossa oli yllättävää, miten vähän muita kieliä hyödynnettiin varhaiskasvatuksessa (8 % vastaajista käytti työssään muita kieliä kuin suomea, ruotsia tai englantia), ja toisaalta taas englannin kielen käyttö oli yllättävän yleistä (75 % vastaajista käytti englannin kieltä työssään). Tutkimusten mukaan lapsia ja perheitä hyödyttäisi englannin kielen käyttöä enemmän oman äidinkielen käytön mahdollisuus sekä monikielisuuden tukeminen ja eri kielten arvostuksen näkyminen oppimisympäristössä ja pedagogiikassa (ks. esim. Cummins, 2021; Mary & Young, 2021).

Suurimmalle osalle vastaajista (51 %) KieliPeda-työväline oli osittain tuttu tai erittäin tuttu (8 %). Lastenhoitajat raportoivat opettajia useammin, etteivät he olleet ennen kuulleet KieliPeda-työvälineestä. Tulos viitannee siihen, että koulutusta on suunnattava enemmän myös

lastenhoitajille, sillä työväline on suunniteltu tiimin, ei ainoastaan opettajan, työvälineeksi. Suuri osa vastaajista ei ollut saanut koulutusta KieliPeda-työvälineen käyttöön. Turun yliopistolla on käyttöönottokoulutusvideon lisäksi käytännönläheisempi koulutusvideo, jossa kuvataan työvälineen konkreettista käyttöä. Video julkaistaan kesäkuussa 2022. Toiveena on videokoulutusten avulla edesauttaa koulutustarpeen täyttymistä.

Tutkimus kokosi yhteen monia jo toimivia käytänteitä. Kuitenkin myös kehittämisen kohteita tuotiin esiin. Henkilöstö toivoi lisää koulutusta ja materiaalia erityisesti monikielisyyden tukemiseen ja vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön vahvistamiseen. Alle on listattu aineistosta paikallistetut toimivat käytänteet ja kehittämisen kohteet.

KOAVA-tutkimuksen kielitietoisia käytänteitä

Haastatteluissa tuli esille monia konkreettisia toimivia kielitietoisia käytänteitä, jotka on seuraavassa listattu teemoittain:

Henkilöstön oma kielenkäyttö

Verbaalisen kommunikoinnin tukeminen: kuvien käyttö, tukiviittomat ja pikapiirtäminen. Selkeä ja rauhallinen puhetapa ja kielellisesti tarkat ilmaisut sekä selkeä artikulaatio. Ohjeiden pilkkominen ja selkeys.

Materiaalit

Hyvinä kielen oppimisen materiaaleina nähtiin Roihuset, Lukulumo, Alias, Kili-kerho, Kielinuppu-laulut, laulut, lorut ja lukeminen.

Vuorovaikutus

Vuorovaikutuksessa korostettiin sensitiivisyyttä, läsnäoloa ja lapsen tasolle menemistä, kannustamista ja positiivisuutta. Tärkeänä pidettiin kuvien käyttöä, sanoittamista, huomion ja sylin tarjoamista ja eleiden lukemista, kohtaamista ja kuuntelemista sekä ymmärtämisen varmistamista, ilmapiiriin panostamista ja yksilöllistä ohjaamista. Korostettiin myös vuorovaikutus-

aloitteisiin vastaamista, toisen auttamista, konkreettista näyttämistä ja kädestä pitäen ohjaamista. Tärkeäksi koettiin myös turvallisuuden tunteeeseen panostaminen.

Lasten omien kielten näkyvyys

Lasten äidinkieliä arvostetaan, ja ne saavat kuulua toiminnassa. Otetaan puheeksi perheen käyttämät kielet ja huoltajia kannustetaan käyttämään omaa äidinkieltä/-kieliä kotona. Lasten omien kielten käytön rohkaisemiseksi koettiin tärkeänä se, että huomioidaan lapsiryhmässä läsnäolevat kielet toivotuksin, fraasein ja pienin arkisin sanoin ja lisäksi käytetään lapsen arkea tukevia ja lohdutusta antavia sanoja. Lisäksi erikieliset laulut, lastenkirjat ja laskeminen eri kielillä nähtiin tärkeiksi.

Vastaajien mukaan lasten omien kielten käyttöä tuki moninaisuutta kunnioittava, rohkaiseva ja myönteinen ilmapiiri, jossa lapsella on halutessaan mahdollisuus käyttää osaamiaan kielisiä. Myös erikielisen henkilöstön ja vanhempien kielten hyödyntäminen toiminnassa koettiin

tärkeäksi lasten kielten näkyvyyttä lisääväksi toiminnaksi.

Toiminnan muodot

Pienryhmätoiminnan merkitystä korostettiin. Pienryhmätoiminnassa aikuisen läsnäolo ja aloitteisiin vastaaminen lisääntyy ja lapsi tuntee osallisuutta, ja vuorovaikutuksessa oppiminen mahdollistuu. Kielitaitoa vahvistavina pidettiin kahdenkeskisiä hetkiä aikuisen kanssa (pelihetket, leikki, kielipelit), perushoitotilanteita sekä pienryhmien sisällä ohjeiden ymmärtämisessä auttamista.

Hyviä kielitaidon kehittymistä tukevia keinoja olivat kirjojen lukeminen, sanaston opettelu, teatteri, suujumppa, kieliparit retkillä ja leikeissä, leikin kuvittaminen, kuvatuki ja lasten mielenkiinnon kohteiden huomioon ottaminen sekä KieliPeda-työvälineen käyttö.

Lasten osallisuus

Osallisuuden lisäämiseen käytettiin muun muassa Google-kääntäjää ja kännykkää kuvien

näyttämistä varten. Hyvinä keinoina osallisuuden lisäämiseen koettiin myös vuorovaikutteinen sadun lukeminen, esimerkin näyttäminen, kiireettömyys, kahdenkeskiset keskustelut ja aikuisen osallistuminen leikkiin sekä lasten oman äidinkielen sanojen käyttäminen ja erilaiset äänestykset sanatonta viestintää tai välineitä hyödyntäen (kuvat, peukut ym.). Henkilöstö käytti osallisuuden lisäämiseen myös tukiviittomia, rohkaisua, eleitä, ilmeitä, kosketusta, toistoa ja äidinkielen työntekijän hyödyntämistä tulkkina. Lisäksi haastateltavat mainitsivat osallisuutta tukevana leikkiryhmät, kommunikointitaulut, kohtaamisen ja kuuntelemisen, ohjeiden pilkkomisen, ymmärtämisen varmistamisen, ilmapiiriin panostamisen ja yksilöllisen ohjaamisen.

Osassa ryhmistä oli käytössä päiväjärjestys kuvina ja lapsia osallistettiin aluksi leikkeihin, joissa ei tarvita kieltä, esimerkiksi hippaan. Liikuntaleikkien, kuten hipan, tanssin, tempuratojen ynnä muiden merkitys osallisuuden rakentajana on tunnistettu myös Outi Arvolan väitöstutkimuksessa (Arvola, 2021). Tärkeäksi

koettiin myös turvallisuuden tunteeseen panostaminen.

Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö

Luottamuksellisen suhteen luomista huoltajiin korostettiin. Konkreettisina keinoina pidettiin KieliPeda-työvälineen käyttöä yhdessä vanhempien kanssa, tulkin käyttöä vasukeskustelussa; monikielisen kirjaston palveluista, hyvistä suomenkielisistä lastenohjelmista ja esimerkiksi Kielinupun lauluista tiedottamista. Huoltajilta kysyttiin oman äidinkielen sanoja, ja päiväkodissa opeteltuja sanoja annettiin kotiin listana, jonka avulla päiväkodissa harjoiteltuja sanoja voitiin harjoitella myös omalla äidinkielellä. Huoltajia kannustettiin lukemaan lapsille kirjoja omalla äidinkielellään. Henkilöstö keskusteli huoltajien kanssa lapsen kielimaailmasta ja kielen kehityksestä yleisesti.

Yleisesti tärkeänä pidettiin myönteistä asennetta lasten puhumia kieliä kohtaan ja perheiden kannustamista oman kielensä käyttämiseen. Lisäksi perheitä kannustettiin katsomaan esimer-

kiksi sama lastenohjelma omalla äidinkielellä ja suomeksi. Korostettiin myös lämpimän ja luottamuksellisen ilmapiirin luomista sekä tiimin hyvää yhteistyötä. Joissain ryhmissä huoltajilta pyydettiin omankielisiä lauluja, leikkejä, tervehdyksiä ynnä muuta tuotavaksi päiväkotiin. Osassa ryhmistä oli lainattu omakielisiä kirjoja päiväkodilta kotiin.

KOAVA-tutkimuksen kielitietoisuuden kehittämisen kohteita

Haastatteluissa tuli esille myös monia konkreettisia kehittämisen kohteita, jotka on seuraavassa listattu teemoittain:

Erilaisen materiaalin hyödyntäminen (sisältäen kuvatuen)

Kuvatukea haluttiin kehittää useissa ryhmissä. Kuvia toivottiin lisää eri tilanteisiin ja kuvien käytettävyyttä haluttiin parantaa. Havainnollistavan materiaalin, kuten kuvien, käyttöä arjen

eri tilanteissa haluttiin lisätä. Myös monikielisten materiaalien kehittämiseen nähtiin tarvetta, jotta lasten käyttämät kielet näkyisivät paremmin kirjoissa, kuvissa, leikeissä ja teksteissä. Eri ryhmillä oli suunnitelmissa kehittää kielikaveritoimintaa ja kuvatukea, selkeyttää ikärakennetta, lisätä erilaisten materiaalien, kuten Lukulumo, Roihuset ja erilaiset pelit, käyttöä. Esimerkkeinä kuvatuen käytön tehostamiseen ja lisäämiseen liittyen mainittiin ulkoleikkikuvat, kaulanauhakuvat, pukemiskuvat, lisää kuvia leikkeihin, kuvitettuja lauluja seinälle ja leikinvalintataulun käyttäminen. Kuvatuen monipuolisuutta, suunnitelmallisuutta, tarkoituksenmukaisuutta ja selkeyttä haluttiin myös kehittää.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Kehityskohteena oli huoltajien ottaminen mukaan kielten näkyvyyttä vahvistavan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Yhteistyötä huoltajien kanssa haluttiin syventää lisäksi muun muassa erilaisten valmiiden materiaalien jakamisen ja pedagogisen toiminnan näkyväksi tekemisen kautta.

Toiminnan muodot

Eri ryhmillä oli suunnitelmissa kehittää muun muassa kielikaveritoimintaa, selkeyttää ryhmän ikärakennetta sekä lisätä lukuhetkiä. Suurin osa vastaajista koki pienryhmätoiminnan tukevan suomen kielen oppimista, vaikka kieli ei välttämättä ollut pienryhmien jakamisperusteena. Pienryhmätoimintaa haluttiin lisätä.

Lasten omien kielten hyödyntäminen toiminnassa

Vahvaksi kehittämiskohteeksi nousi lasten osaamien kielten näkyväksi tekeminen ja niiden hyödyntäminen arjessa. Kehityskohteena lasten omien kielten käytön rohkaisuun nähtiin huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen. Kielten moninaisuus näkyi ja kuului eniten lasten keskinäisissä leikeissä. Lasten kotikielten näkymistä ja kuulumista oppimisympäristössä pidettiin tärkeänä. Henkilöstö halusi kehittää monikielisyyden tukemista muun muassa lukemalla saman sadun eri kielillä sekä lähettämällä kotiin kuvitettuja lauluja, joiden avulla niitä olisi

mahdollista laulaa myös omalla äidinkielellä. Huoltajilta toivottiin lisää oman kieli- ja kulttuuritaustansa jakamista esimerkiksi kuvin ja videoin. Lisäksi tervehdysten näkymistä eri kielillä haluttiin kehittää.

Resurssit ja ajankäyttö

Vastauksissa toistui lisäresurssien tarve arjen pyörittämisen tueksi. Oppimisympäristöjen kehittämiseen ja lasten aloitteiden huomioimiseen toivottiin muutamissa ryhmissä enemmän aikaa ja resursseja, esimerkiksi lisää rahaa materiaalihankintoihin. Lisäksi toivottiin lisäresurssia pienryhmätoiminnan mahdollistamiseen ja kehittämiseen. Henkilöstö toivoi myös enemmän tukea S2- tai kieku-opettajalta sekä mahdollisuutta omakieliohjaajiin.

Oppimisympäristöjen kehittäminen Ryhmistä tuli yksittäisiä oppimisympäristön kehittämiseen liittyviä ideoita, kuten kirjoja enemmän esille, monikielisiä kirjoja esille, jakotiloja lisää, leikkipajatoimintaa, draaman ja käsinnukkien käyttöä ja rauhallisen lukunurkkauksen

rakentaminen. Yhdessä ryhmässä haluttiin kehittää oppimisympäristöä jatkossa rakentamalla satumaailmaa ryhmässä käsiteltyjen kirjojen ja teemojen pohjalta.

Vuorovaikutus

Haastateltavat puhuivat siitä, että vaikka arki on hektistä, tulisi osata olla aidosti läsnä meneillään olevassa vuorovaikutustilanteessa lasten kanssa. Leikille on annettava riittävästi aikaa, ja aikuisen tulisi osallistua enemmän lasten leikkiin. Tärkeänä hyvän vuorovaikutuksen rakentamisessa nähtiin esimerkiksi huoltajien kutsuminen päiväkotiin lukemaan tai laulamaan omalla kielellään, erilaisten juhlien järjestäminen ja monikielisyyden huomioon ottaminen vanhempainilloissa. Kehittämiskohteena pidettiin rauhallisten keskustelutilanteiden järjestämistä vanhempien kanssa. Ryhmät löysivät kehittämistä myös lasten havainnoimisessa, kuvatuun käytön tehostamisessa ja lasten osallisuuden tukemisessa oppimisympäristön kehittämiseen. Henkilöstö halusi kehittää vuoro-

vaikutuksellisia lukuhetkiä, läsnäoloa ja havainnointia.

Koulutus

Henkilöstö koki tarvitsevansa laajempaa ymmärrystä kielitietoisesta pedagogiikasta ja oppimisympäristöstä. Lisäkoulutuksella voitaisiin vahvistaa henkilöstön kielitietoisesta pedagogiikan toteutumista. Henkilöstö toivoi lisäkoulutusta muun muassa kuvien monipuolisesta käytöstä, kieli- ja kulttuuri-identiteettien tukemisesta sekä lukemisesta ja kirjallisuuden hyödyntämisestä kielikasvatuksessa.

KIITOKSET

Lopuksi haluamme kiittää kaikkia tutkimukseen osallistuneita kuntia ja henkilöitä. On erittäin arvokasta, että näin laaja joukko ympäri Suomen on ollut mukana kehittämässä ja arvioimassa päiväkotien kielitietoista oppimisympäristöä. Näiden positiivisten tulosten varassa on hyvä jatkaa kielitietoisen toimintakulttuurin näkyväksi tekemistä, vahvistamista ja kehittämistä ja erityisesti monikielisyyden tukemista.

TOIMITUSKUNTA

Aerila	Juli-Anna
Harju-Luukkainen	Heidi
Tyrer	Maria

TYÖRYHMÄ

Aapro-Seittonen	Hanna
af Björksten	Johanna
Elomaa	Katariina
Altundas	Irene
Gyekye	Marjaana
Halminen	Minna
Heinäsuo	Minna
Hietaniemi	Soili
Hyvärinen	Terhi

Kastikainen	Jaana
Kontsas-Vähäsilta	Hannele
Laine	Salla-Anri
Nevalainen-Pohjala	Niina
Nieminen	Kaarina
Okkonen	Helena
Pennanen	Kirsi
Pylkkänen	Teija
Ranta	Niina
Rissanen	Alli
Ruonala	Tuija
Somer-Pakkala	Kirsi
Suokas	Jenni
Thurin	Nina
Tidenberg	Riikka
Urbjansson	Hanna-Kaisa
Varjonen	Katri

Lähteet

Arvola, O. 2021. *Varhaiskasvatus eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten osallisuuden ja oppimisen mahdollistajana. Akateeminen väitöskirja. Turun yliopiston julkaisuja Sarja B osa. Tom. 539. Humaniora. Turun yliopisto. Saatavissa: <https://www.utupub.fi/handle/10024/152202>*

Cummins, J. 2021. *Rethinking the education of multilingual students: A critical analysis of theoretical claims. Bristol, UK: Multilingual Matters.*

Elo S. & Kyngäs H. 2008. *The qualitative content analysis process. Journal of Advanced Nursing* 62 (1), 107–115.

Harju-Luukkainen, H., Gyekye, M., Thurin, N., Kekki, N. & Tyrer, M. 2020. *Kielitieteisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa (Kieli-Peda) -työväline. Turun yliopisto, Turku. Saatavilla: www.utu.fi/kieku.*

Honko, M. & Mustonen, S. 2020. *Varhaista monikielisyyttä tukemassa. Kielitieteiset toimintatavat varhaiskasvatuksessa. Kasvatus, 51(4), 439–454.*

Mary, L. & Young, A. S. 2021. 'To Make Headway You Have to Go Against the Flow': Resisting Dominant Discourses and Supporting Emergent Bilinguals in a Multilingual Pre-School in France. In L. Mary, A. B. Krüger & A. Young (eds.) (2021) *Migration, Multilingualism and Education: Critical Perspectives on Inclusion. Bristol: Multilingual Matters, 112–129.*

OKM. 2022. *Suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen nykytilan arviointi. Saatavilla: <https://owalgroup.com/suomi-ruotsi-toisena-kielena-opetuksen-nykytilan-arviointi/>*

VASU. 2022. *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2022. Tullut voimaan 1.3.2022. Opetushallitus.*

Liite 1. KieliPeda-työvälineen
OSIO 1: Kielitietoisen
oppimisympäristön arviointi

Arviointipäivämäärä, ryhmän nimi ja tiimin jäsenet					
ARVIOINTIASTEIKKO 1 Toteutuu hyvin – 2 Jonkin verran kehitettävää – 3 Paljon kehitettävää					
HENKILÖSTÖN TOIMINTA			1	2	3
1. Henkilöstö toimii kielellisenä mallina, auttaa lasta laajentamaan sanavarantoaan ja mukauttaa puhettaan lapsen kielitasoon.			☐	☐	☐
Mikä jo toimii ryhmässä?		Mitä tulee vielä kehittää ja miten?			
2. Henkilöstö luo vuorovaikutuksellisen ilmapiirin, joka on salliva, lasta kuuleva ja hyväksyvä (esim. aikaa lapsen kuulluksi tulemiselle, äänensävyt, kehollinen viestintä kuten eleet, ilmeet ja kosketus).			☐	☐	☐
Mikä jo toimii ryhmässä?		Mitä tulee vielä kehittää ja miten?			
3. Henkilöstö rohkaisee lasta käyttämään osaamiaan kieliä eri tilanteissa.			☐	☐	☐
Mikä jo toimii ryhmässä?		Mitä tulee vielä kehittää ja miten?			
OPPIMISYMPÄRISTÖ			1	2	3
1. Lasten käyttämät kielet näkyvät kirjoissa, kuvissa, peleissä, leikeissä ja teksteissä.			☐	☐	☐
Mikä jo toimii ryhmässä?		Mitä tulee vielä kehittää ja miten?			
2. Toimintaa eriytetään kielitaidon vahvistamiseksi (esim. pienryhmät ja lapsikohtainen ohjaus).			☐	☐	☐
Mikä jo toimii ryhmässä?		Mitä tulee vielä kehittää ja miten?			
3. Oppimisympäristöä muokataan lasten tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaan kielitaidon kehittämisen näkökulmasta (esim. havainnointi, kuvien käyttö).			☐	☐	☐
Mikä jo toimii ryhmässä?		Mitä tulee vielä kehittää ja miten?			
LAPSEN OSALLISUUS			1	2	3
1. Henkilöstö mahdollistaa yksittäisen lapsen kuulluksi tulemisen ja osallisuuden kaikkiin toimintoihin iästä, kielitaidon tasosta tai kielistä riippumatta (esim. eleet, kuvien käyttö, toisto, havainnointi).			☐	☐	☐
Mikä jo toimii ryhmässä?		Mitä tulee vielä kehittää ja miten?			
2. Henkilöstö tukee aktiivisesti lasten monikielisyyden kehittämistä yhdessä huoltajien kanssa (esim. päiväkodissa opeteltujen aiheiden sanastoa ja lauluja kuvina kotiin).			☐	☐	☐
Mikä jo toimii ryhmässä?		Mitä tulee vielä kehittää ja miten?			

Liite 2a. Taustatietolomake: KOAVA –
Kielitietoisen oppimisympäristön
arviointi varhaiskasvatuksessa

Etunimi:
Pvm:
Kunta:
Ryhmä ja päiväkot:
Taustakysymykset
Koulutus: kasvatustieteiden ja ohjausalan perustutkinto, sosiaali- ja terveysalan perustutkinto, kasvatustieteiden kandidaatin tutkinto, sosionomi (AMK), kasvatustieteiden maisterin tutkinto, muu, mikä?
Työtehtävät: päiväkodin johtaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi, varhaiskasvatuksen lastenhoitaja, muu, mikä?
Ikä:
Työkokemus päiväkodista kokonaisina vuosina:
Kauanko olet työskennellyt tässä yksikössä vuosina: 0–6 kk, 6–12 kk, 12–24 kk, yli 2 vuotta
Kauanko olet työskennellyt tässä ryhmässä? 0–6 kk, 6–12 kk, 12–24 kk, yli 2 vuotta
Tiimin koko: 2, 3, 4, 5, 6
Onko tiimissä monikielisiä työntekijöitä? Kyllä, Ei
Mitkä ovat kielet, joita hyödynnät työssäsi: suomi, ruotsi, englanti, muut, mitkä?
Mitä muita kieliä hyödynnätte aktiivisesti toiminnassa:
Kuinka tuttu KieliPeda-työväline on: Ei ollenkaan tuttu, osittain tuttu, erittäin tuttu
Milloin KieliPeda on otettu käyttöön kunnassa / milloin otetaan käyttöön: kevät 2021, syyskuu 2021, kevät 2022, muu, mikä?
Millaista koulutusta saanut työvälineen käyttöön: Käyttöönottokoulutusvideo, yliopiston järjestämä käyttöönottokoulutus, kunnan sisäinen koulutus, päiväkodin oma koulutus, ei koulutusta, jotain muuta, mitä?
Onko koulutus ollut riittävä: Kyllä, Ei, Osittain
Lapsiryhmän koko:
Lapsiryhmän ikäjaukauma:
Arvioi kuinka monta prosenttia ryhmässä on lapsia, jotka puhuvat suomea toisena kielenä:

Hei

Tervetuloa tähän yhteiseen fokushaastatteluun. Minun nimeni on xxx ja toimin teidän haastattelijananne. Ennen varsinaista haastatteluosiota pyydän teitä täyttämään nämä taustatietolomakkeet. (Jaa liitteenä oleva taustatietolomake jokaiselle paikalla olijalle). Aikaa lomakkeen täyttämiseen on 5 minuuttia.

Kiitos lomakkeiden täyttamisestä. Nyt alamme keskustella eri kielitietoiseen pedagogiikkaan liittyvistä teemoista ryhmässänne. Teen keskustelustamme muistiinpanoja haastattelun aikana. Haastattelijan roolissa en ota kantaa sanomaanne enkä tuo esille omia mielipiteitani. (Työssään ohjaavassa roolissa toimivat voivat lisätä seuraavan lauseen: Jos haluatte myöhemmin keskustella lisää esiin tulleista teemoista työn kehittämisen näkökulmasta, voimme varata siihen erillisen ajan.) Saatte tekemäni muistiinpanot itsellenne,

kun ne on kirjoitettu puhtaaksi. Kysymyksiin vastaaminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista, ja ne keskittyvät juuri tähän hetkeen ja ryhmänne tämänhetkiseen tilanteeseen.

Ensimmäinen keskusteltava teema liittyy henkilöstön toimintaan.

1. Ensimmäinen kysymys on, kuinka te toimitte kielellisenä mallina, autatte lasta laajentamaan sanavarantoaan ja mukautatte puhettanne lapsen kielitasoon?

Kertoisitteko esimerkkejä tilanteista, joissa:

- A) aikuinen toimii kielellisenä mallina,
- B) aikuinen laajentaa lapsen sanavarastoa ja
- C) aikuinen mukauttaa puhettaan lapsen kielitasoon?

2. Mitä teidän tämän osalta tulisi vielä kehittää ryhmässänne ja miten?

3. Toinen kysymys on, kuinka te luotte vuorovaikutuksellisen ilmapiirin, joka on salliva, lasta kuuleva ja hyväksyvä?

- A) Kertoisitteko esimerkkejä siitä, kuinka annatte aikaa lapsen kuulluksi tulemiselle,

- kuinka äänensävyllä tai kehollisella viestinnällä tuette vuorovaikutuksellista ilmapiiriä?
4. Mitä teidän tämän osalta tulisi vielä kehittää ryhmässänne ja miten?
5. Kolmas kysymys on, kuinka te rohkaisette lasta käyttämään osaamistaan kieliä eri tilanteissa?
- A) Kertoisitteko esimerkkejä tilanteista, joissa ryhmänne eri kielet ovat saaneet tilaa toiminnassa?
 - B) Tiedättekö, mitkä kielet ovat edustettuina ryhmässänne ja miten olette sen selvittäneet?
6. Mitä teidän tämän osalta tulisi vielä kehittää ryhmässänne ja miten?

Toinen keskusteltava teema liittyy oppimisympäristöön

7. Neljäs kysymys on, kuinka lasten käyttämät kielet näkyvät teillä kirjoissa, kuvissa, peleissä, leikeissä ja teksteissä?

- A) Kertoisitteko esimerkkejä, kuinka lasten käyttämät kielet näkyvät eri tilanteissa (aamu-piiri, pihaleikit, pukeutuminen, pienryhmätoiminta, ruokailu jne.?)

B) Näkyvätkö lasten käyttämät kielet esimerkiksi sekä sisä- että ulkotiloissa?

C) Kuka vastaa teillä siitä, miten kielet ovat näkyvillä?

8. Mitä teidän tämän osalta tulisi vielä kehittää ryhmässänne ja miten?

9. Viides kysymys on, kuinka toimintaa eriytetään kielitaidon vahvistamiseksi? Esimerkiksi pienryhmätoiminnan ja lapsikohtaisen ohjauksen avulla?

A) Kertoisitteko esimerkkejä siitä, kuinka usein ja missä tilanteissa toimintaa eriytetään ja millä perusteella?

10. Mitä teidän tämän osalta tulisi vielä kehittää ryhmässänne ja miten?

11. Kuudes kysymys on, kuinka muokkaatte oppimisympäristöä lasten tarpeiden ja mielenkiinnon kohteiden mukaan kielitaidon kehittymisen näkökulmasta? Esimerkiksi havainnointi, kuvien käyttö?

A) Kertoisitteko esimerkkejä siitä, kuinka te muokkaatte oppimisympäristöä kielitaidon kehittymisen näkökulmasta ja miten lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet otetaan oppimisympäristön muokkaamisessa huomioon?

12. Mitä teidän tämän osalta tulisi vielä kehittää ryhmässänne ja miten?

Kolmas keskusteltava teema liittyy lasten osallisuuteen

13. Seitsemäs kysymys on, kuinka te mahdollistatte yksittäisen lapsen kuulluksi tulemisen ja osallisuuden kaikkiin toimintoihin iästä, kielitaidon tasosta tai kielestä riippumatta?

A) Kertoisitteko esimerkkejä, millä konkreettisilla keinoilla tuette lapsen osallisuutta? (esim. eleet, kuvien käyttö, toisto, havainnointi?)

14. Mitä teidän tämän osalta tulisi vielä kehittää ryhmässänne ja miten?

15. Viimeinen kysymys on, kuinka te tuette aktiivisesti lapsen monikielisyyden kehittymistä yhdessä huoltajien kanssa?

A) Kertoisitteko konkreettisia esimerkkejä siitä, kuinka toimitte vanhempien kanssa lapsen monikielisyyden kehittymisen tukemiseksi? Esimerkiksi päiväkodissa opettujen aiheiden sanastoa ja lauluja kuvina kotiin)

16. Mitä teidän tämän osalta tulisi vielä kehittää ryhmässänne ja miten?

Viimeinen yhteinen tehtävämme on arvioida yhdessä jokaisen kysymyksen osalta, kuinka hyvin se toteutuu ryhmänne arjessa tällä hetkellä.

Skaala on:

- 1) Toteutuu hyvin
- 2) Jonkin verran kehitettävää
- 3) Paljon kehitettävää.

Onko teillä vielä jotain, mitä haluaisitte lisätä käsitelyihin teemoihin?

Lopuksi haluaisin vielä kiittää teitä ajastanne ja muistuttaa, että saatte lopulliset puhtaaksikirjotetut muistiinpanot ryhmällemme kehittämistyön pohjaksi.

TURUN
YLIOPISTO